

placení nájemného v čas mělo v zápětí zrušení smlouvy cestou správní. Spor takový je sporem soukromoprávním, nikoliv veřejnoprávním a rozhodují o něm řádní soudové (roz. spr. s. ze dne 11. června 1885 č. 1606, sb. »Budwinski« č. 2606).

Společenstva horní.

I. Zřízení a obvod společenstva.

1. Při hornictví zříditi jest k rozkazu příslušného horního hejtmanství společenstva, jimž přináležejí držitelé hor a dělnictvo.

2. Zpravidla má býti pro obvod každého revírního úřadu horního zřízeno jedno společenstvo. Na rozkaz nebo k přivolení hejtmanství horního lze v obvodu jednoho revírního úřadu horního zříditi společenstev několik nebo možno sloučiti ve společenstvo jediné sousední doly z okresu různých revírních úřadů horních, neb i sloučiti v jedno několik společenstev již stávajících, pokud se za to přimlouvají poměry stejnorodé nebo okolnosti jinaké.

3. Kdež by však pro poměry horní nebo místní nebylo lze společenstvo zříditi, může horní hejtmanství výjimečně dopustiti, aby určitý podnik horní do společenstva nevstoupil.

4. Do společenstva pojaty nebudou mořské solivárny a solné doly v Dürrenbergu u Halleinu zasahující do území království bavorského, pro něž platí zvláštní ustanovení smluv státních.

II. Účel a úkol společenstev.

Společenstvům přináleží předkem pěstovati ducha pospolitosti a ducha v pravdě hornického, udržovati a povznášeti čest stavu mezi členy; pro společné zájmy činiti účelná a zákonem dovolená opatření, zejména zřizovati ústavy obecně prospěšné, jako: opatrovny, školy mateřské, školy, konsumy atd. Společenstva pečovati mají o to, aby mladistvým dělníkům dostalo se náležité a důkladné průpravy k jich povolání a aby i hleděno bylo jich náboženské a mravní výchovy; dále prostředkovati práci a službu, zažehnavati spory mezi zaměstnavateli a zaměstnanými nebo mezi jednotlivými druhy dělnictva, pokud jde o poměry služební a námezdní; dojde-li k sporům takovýmto, povolána jsou společenstva uklizeti je po dobrém, a dále rozhodovati soudem rozhodčím spory mezi zaměstnavateli a jednotlivými dělníky. Další povinností společenstva jest podávati revírnímu úřadu hornímu co rok zprávu o činnosti a ve zprávě té vyznačeny buďtež události nejdůležitější. Konečně povolána jsou společenstva horní k tomu, aby podávala dobrá zdání a vysvětlení, aby činila samostatné návrhy úřadům horním ve věcech, které se dotýkají účelu společenstva.

III. Členství a organizace společenstev.

1. Členem společenstva stává se držitel dolů nebo nabývatel jich, dále každý dělník zaměstnaný v dolech, pokud obvod společenstva osoby tyto objímá.

2. Má-li někdo doly v různých obvodech, jest v každém obvodu členem příslušného společenstva; jsou-li doly dány v pacht, jest členem společenstva pachtěř. Horní hejtmanství rozhoduje s platností konečnou o tom, je-li kdo příslušníkem společenstva, čili nic.

3. Každé společenstvo skládá se ze dvou oddělených skupin. Skupina první obsahuje veškery majitele hor v obvodu společenstva, druhá skupina pojímá pak veškery dělníky zaměstnané při některých dolech v obvodu. Skupiny tyto radí se na oddělených hromadách o záležitostech

dotýkajících se jich zájmů a účelů. Každá skupina může pozvati do hromady své členy výboru skupiny druhé.

4. Pro každou skupinu volí si hromada výbor, který sestává z 5 až 9 členů, podle toho, jak předpisují stanovy. Dokud nejsou stanovy schváleny, nesmí býti v žádném výboru více než 5 členů. Každý výbor volí ze středu svého starostu, který jest zároveň starostou skupiny. Oba výbory dohromady činí širší výbor společenstva, jehož předseda jest zároveň starostou výboru širšího.

IV. Představenstvo.

Představenstvo společenstva skládá se z předsedy společenstva a ze čtyř členů společenstva a to ze starostů obou skupin a po jednom členu vyslaném ze středu každého výboru. Předseda společenstva, kterýž nemusí býti jeho členem, volen jest ostatními členy představenstva; volba tato však musí být jednomyslná. Nemohou-li se dotčení čtyři členové představenstva shodnouti o volbě předsedy, jmenuje předsedu hejtmanství horní. Stejným způsobem zřízen má býti náměstek předsedův; avšak náměstek musí býti členem společenstva.

V. V obor působnosti hromad spadá: bdíti nad společnými zájmy své skupiny a pracovati ve prospěch jich, pokud účel společenstva toho dopouští; voliti výbor skupiny; usnášeti se o zřízení potřebných ústavů a o tom, aby provedena byla opatření ve prospěch a nákladem příslušné skupiny; raditi se a navrhovati zřízení potřebných ústavů a zařízení k všeobecným účelům společenstva nákladem obou skupin a vůbec raditi se o všech záležitostech, o nichž přísluší usnášeti se výboru velkému; schvalovati rozpočet a účetní závěrku své skupiny; schvalovati kvotu společných vydání společenstva, která na příslušnou skupinu připadá; raditi a usnášeti se o sloučení dvou nebo více společenstev s výhradou, že druhá hromada k tomu přistoupí. V posledních třech případech potřebí jest schválení hejtmanství horního.

V obor působnosti hromady držitelů hor přináleží ještě: systemisovati pomocný personál, jenž vésti má práce společenstva; usnášeti se o zřízení ústavů obecně prospěšných, o zřízení společných závodů, dále o tom, aby na účet skupiny provedeny byly společné práce a pokusy v dolech; usnášeti se o příspěvcích na zřízení a udržování ústavů, které skupina druhá pro potřeby své v zájmu svém založí; konečně sdělávati jednotné řády služební v dolech, když byla dříve slyšena skupina druhá, a s výhradou, že dojde potřebné schválení úřadu horního.

V obor působnosti výborů patří: připravovati předměty, o nichž se mají hromady raditi a usnášeti, pak podávati o tom na hromadách zprávy a návrhy; uváděti ve skutek to, na čem se hromady usnesly; spravovati závody a ústavy skupinou samostatně založené; spravovati fondy věnované zvláštním účelům jednotlivé skupiny a pořizovati roční rozpočet vydání své skupiny; prostředkovati vzájemný styk obou skupin, podávati dobrá zdání horním úřadem žádaná.

V obor působnosti výboru velkého řadí se: usnášení o zřízení ústavů a zařízení k všeobecným účelům společenstva na účet obou skupin s výhradou, že náklad potřebný na hromadách dojde schválení; zastávati úřad smířčí; správa společných ústavů a zařízení společenstva: vysílati náhradníky do soudu rozhodčího; usnášení o stanovách a změně

jich s výhradou schválení horního hejtmanství; sdělati jednacích řád a návody pro pomocný personál; podávati dobrá zdání na žádost úřadu horního.

V obor působnosti představenstva přináležejí: vésti práce společenstva, zastupovati společenstvo na venek, ustanovovati a propouštěti personál pomocný; zastávati úřad soudu rozhodčího ve sporech z poměru námezdního a pracovního mezi zaměstnateli a jednotlivými dělníky; vésti práce výboru velkého a ve skutek uváděti usnesení jeho; vésti seznamy úředníků, dozorců a dělníků hlásících se o práci, dále vésti seznam dolů, u nichž uprázdněna jsou místa úřednická a dozorčí, po případě místa pro dělníky, dále udíleti zprávy na poptávky po místech nebo po práci; konečně ukládati tresty pořádkové, jako: důtku a peněžité pokuty až do 10 zl. členům společenstva, kteří by se prohřešili proti předpisům tohoto zákona neb proti stanovám. Peněžité pokuty připadají bratrské pokladně těch dolů, jimž provinilec přináležejí.

VI. Sestoupení hromad.

Revírní úřad horní svolá nejprve hromady obou skupin k tomu konci, aby se ustavily a vykonaly volby; dokud není zvolen starosta, řídí hromady zřízenec úřadu revírního. Později svolává hromady starosta, nemůže-li tento, nejstarší člen výboru a uvede předměty, o nichž se má rokovati. Svolání hromady a denní pořádek oznámí jest revírnímu úřadu hornímu. Každá skupina má býti aspoň jednou v roce do hromady svolána; revírní úřad horní má právo kdykoli naříditi, aby se hromada svolala, pokud se týká, může sám hromadu svolati. Hromadě předsedá starosta nebo nejstarší člen výboru. Ve stanovách určeno býti má, kolik členů k hlasování oprávněných má býti přítomno, aby hromada byla schopna usnášení.

VII. Výbory.

Starostové svolávají výbory skupin k zasedání, do něhož mají pozvati všechny členy výboru a oznámí jim denní pořádek. Každý výbor zasedati má, kdykoli toho potřebí, avšak alespoň jednou za čtvrt roku. Předsedou výboru jest starosta, pokud se týká, nejstarší člen výboru. Velký výbor sestupuje se k pozvání předsedy nebo jeho náměstka aspoň dvakrát v roce; revírní úřad horní oprávněn jest svolati sám velký výbor a předložiti mu předměty rokování.

VIII. Místní výbory dělnické.

Delegáti, kteří byli dělnictvem při určitém dolu vysláni do hromady dělnické, tvoří místní výbor dělnický. Úkolem místního výboru dělnického jest předkem přednáseti majiteli hor nebo jeho úřednictvu přání a stížnosti dělnictva nebo části jeho, pokud jde o smlouvu námezdní nebo o jiné podmínky pracovní, a žádati, aby odstraněna byla rozdílná mínění v příčině té panující. Kromě této sprostředkující úlohy může býti dělnickému výboru místnímu přikázána majitelem hor i činnost další (spolupůsobení při správě ústavů zřízených při horách ve prospěch dělnictva, dozor nad řádným prováděním služebního řádu atd.).

IX. Úřad smírčí.

Dle potřeby má velký výbor zastávati úřad smírčí. Úřad tento má za úkol přivesti shodu mezi zaměstnavateli a dělníky ke společenstvu náležejícími, pokud jde o podmínky, za jakých by se mělo v poměru pracovním pokračovati nebo za jakých podmínek by poměr ten opět započítati měl; zejména pak jest úlohou úřadu smírčího, aby intervenoval mezi zaměstnavateli a dělníky, vznikla-li nebo hrozila-li vzniknouti různá mínění o právech

a povinnostech ze smlouvy pracovní pochodících nebo o změně smlouvy pracovní.

Před úřad smírčí náleží jen takové záležitosti, které se týkají celého dělnictva nebo celých skupin dělnických jednoho nebo několika horních podniků přináležejících k společenstvu. Úřadu smírčímu nepřísluší rozhodovati jednotlivé spory ze smlouvy námezdní a pracovní.

Úřad smírčí skládá se z předsedy a z členů výboru velkého jakožto přisedících. Úřad předsednický není úřadem stálým, nýbrž se volí velkým výborem pro každé jednání nadpoloviční většinou hlasů a může býti předsedou úřadu smírčího také osoba, která ke společenstvu nepřináleží. Předseda musí býti rakouským občanem státním, svéprávný a alespoň stáří 30 let.

Jednání před úřadem smírčím budiž zahájeno, požádá-li za to u velkého výboru ústně nebo písemně některá ze skupin společenstva, nebo žádá-li za to jeden nebo více majitelů hor nebo dělnictvo zaměstnané při některých horách v obvodu společenstva, nebo i k žádosti některé skupiny dělnictva. V žádosti uvést jest výslovně příčinu, po případě označiti jest kategorii dělníků, jíž se žádost dotýká. Výjimkou může býti jednání takové zahájeno na vyzvání revírního úřadu horního ve srozumění s politickým úřadem I. stolice, má-li být zamezena nebo odstraněna stávka dělnická.

Strana může se úřadu tohoto dovolávati teprve tehdy, když o sporném předmětu bylo dříve bezvýsledně jednáno mezi zaměstnavatelem a místním výborem dělnickým. Jednání účastniti se má mimo předsedu stejný počet přisedících z každé obou skupin společenstva. K jednání potřebí jest přítomnosti alespoň dvou přisedících z kruhu zaměstnavatelstva a dvou přisedících z řad dělnictva. Z řad účastníků zavdavších přímý podnět k jednání úřadu smírčího přibrati jest k jednání důvěrníky a to jak z podnikatelstva, tak i z dělnictva a to stejným počtem. Dojde-li ku smíru, sluší obsah jeho uveřejniti vyhláškou podepsanou veškerými členy úřadu smírčího a důvěrníky. Nedojde-li ke smíru vůbec nebo aspoň ne v jednotlivostech, má úřad smírčí za nepřítomnosti důvěrníků prohlásiti výrok ohledně otázek, jež mezi stranami zůstaly sporny. Výrok takovýto oznámiti jest stranám s vyzváním, aby se do určité lhůty vyslovily, podrobují-li se jemu či-li nic. Projde-li lhůta úřadem smírčím položená, vydá se veřejné oznámení podepsané všemi členy úřadu smírčího. Jestliže při hlasování o výroku takovém nesnášejí se hlasy přisedících ze skupiny jedné s hlasy všech přisedících ze skupiny druhé, může se předseda zdržeti hlasování a prohlásiti, že nedošlo k výroku. Nedojde-li ani ke smíru ani k výroku, má to předseda veřejně oznámiti.

Představenstvo společenstva kromě předsedy jest zároveň rozhodčím soudem ve sporech, které vznikly mezi podnikateli a jednotlivými dělníky z poměru námezdního a pracovního.

X. Stanovy společenstva.

Každé společenstvo má poříditi stanovy, které podléhají schválení horního hejtmanství, v jehož okrese má správa společenstva sídlo své. Stanovy obsahovati mají podrobnější ustanovení o rozsahu společenstva a o sídle správy; o právech a povinnostech členstva; o tom, jak vedou se v patrnosti členové společenstva, jich hlasovací právo, jich aktivní a passivní právo volební; o tom, jakým způsobem legitimují se zástupcové a zmocněnci členů skupiny první, aby mohli účastniti se hromad a voleb;

o tom, z kolika členů skládají se výbory; o tom, jak vyřizuje své práce společenstvo, výbory jednotlivé a představenstvo; o zvláštních právech a povinnostech předsedových; o tom, jak konají se volby; o tom, jak svolávají se hromady a zasedání; o tom, čeho vyhledává se k platnému usnášení v hromadách, ve výborech a v představenstvu; o tom, jak se uveřejňuje výsledek jednání konaných před úřadem smírčím; o tom, jak vyřizuje práce své soud rozhodčí a o řízení před soudem rozhodčím; o působnosti místních výborů dělnických; o tom, jak sepisují se protokoly při hromadách a při zasedání výborů; o tom, jaká náhrada přísluší členům představenstva, výborů a soudu smírčího ze skupiny druhé; o tom, jak se vyměřují a vybírají dávky; dále o správě jmění společenstva a jeho skupin, jakož i o tom, jak se sdělávají rozpočty.

Kromě toho mohou stanovy obsahovati i jiná ustanovení, která souvisí s účelem společenstva a zákonu tomuto se nepříčí.

XI. Jednací řád.

Širší výbor může sdělati řád jednací šetře při tom předpisů tohoto zákona a stanov.

XII. Zánik společenstva.

Společenstvo zaniká, odpadnou-li veškerý doly k společenstvu náležející, nebo spojí-li se společenstvo se společenstvem jiným. Kromě toho může býti společenstvo zrušeno na rozkaz horního hejtmanství, neučiní-li společenstvo dosti podmínkám samostatného trvání

XIII. Dozor státní.

Společenstva podrobena jsou dozoru úřadu horního. Revírnímu úřadu hornímu, v jehož okrese sídlí správa společenstva, přísluší bezprostřední dozor, a k oněm společenstvům, která zasahují též do okresu jiného revírního úřadu horního, vykonává dohled ve shodě s tímto úřadem. Revírní úřad horní má právo vysílati komisaře do hromad, do zasedání výborového a do schůzí představenstva, má právo staviti usnesení, uzavřítí hromadu, rozpustiti výbor, nahlédati ve veškeru správu, zkoumati pokladny a účty. Revírní úřad dohlédati má k tomu, aby pečlivě bylo šetřeno předpisů zákona tohoto, zejména aby konaly se předepsané hromady a sezení. Je-li toho potřebí, může revírní úřad horní sám volby naříditi a svolati hromady, jakož i schůze výborů.

XIV. Právo poplakové.

Společenstva horní nepodléhají poplatkům dopisující se s veřejnými úřady, vyjímaje řízení soudní. Jednání před úřadem smírčím a soudy rozhodčími, čítaje v to smír i výroky, jsou bez výjimky všech poplatků prosta (zák. ze dne 14. srpna 1896 č. 156 ř. z.).

Společenstva klášterní viz Kláštery.

Společenstva náboženská viz Náboženství uznaná.

Společenstva pro nákup surovin.

I. Podstata a význam.

Společenstva pro nákup surovin jsou spolky, jež společným nákupem surovin ve velkém z první ruky a prodejem jich svým členům za ceny nákupní snaží se zjednatí členům svým hospodářské výhody. Náleží k výrobním a hospodářským společenstvům, jichž právní poměry upravuje zákonem z 9. dubna 1873 č. 70 ř. z. Hospodářský význam těchto společenstev spočívá v tom, že poskytují řemeslníku všechny výhody odebrání ve velkém a umožňují mu tím konkurenci s průmyslem továrním.